

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI

Научный вестник Бухарского государственного университета
Scientific reports of Bukhara State University

1/2024

1/2024

Shaxriddinov F.F., Ibragimov A.K., Vozorova B.A., Yuldashova R.G.	Oziq-ovqat mahsulotlarini vitaminlar bilan boyitish usullari	103
Бердимуратов Х.Т., Рахмонов Э.К., Абдухалилова М.А., Эркинова Г.У., Шойматова Х.К.	Анализ изменения содержания белка в солоде при замачивании ячменя	110
TILSHUNOSLIK *** LINGUISTICS *** ЯЗЫКОЗНАНИЕ		
Нигматова Л.Х.	Контрастивная лингвистика в современном языкознании	119
Bobokalonov R.R., Atoyeva G.A.	G'arb tilshunosligida til va nutq bahsi	124
Ataboyev N.B., Abdullayeva N.A.	Inglizcha va o'zbekcha diniy matnlar koprus tahlilida islomiy terminlar va iboralar tadqiqi	129
Bobokalonov R.R., Bekmurodova S.M.	Noverbal nutqning neyropsixolingvistik shartlari va sabablari	133
Bobokalonov O.O., Shamsiyeva U.I., Bekmurodova S.M.	Impact of neuropsycholinguistics on French-speaking society	139
Kuldosheva Sh.O.	Ingliz va o'zbek tillarida pretsedent nomlarning qiyosiy lingvokulturologik tahlili	145
Bobokalonov R.R., Boboqulova M.Sh.	Neyropsixolingvistika: lingvistik shaxsni xarizmalı insonga integratsiyalash	150
Mayliyeva G.B.	O'zbek va ingliz tillarida sifatning semantik xususiyatlari (T.Drayzerning "Baxtiqaro Kerri" asari 2-bobi tahlili misolida)	156
Bafoyeva N.A.	Abdulla Qodiriyning "O'tkan kunlar" romani toponimiyasining fonetik, leksik-semantik va so'z qurilishi tahlili	161
Bobokalonov R.R., Nurmatova M.F.	Ayollar nutqining lingvodidaktik xususiyatlari	168
Ruziyeva N.X.	Rate of imposition as the main factor of influencing politeness	176
Qosimova N.F., Safarova Z.Z.	Meaning, inference, and the role of maxims in connection with word stress in pragmatics	181
Sharipova D.Sh.	The place of the symbol in the system of tropics	185
Ummatkulova Ch.A.	Utilizing podcasts to enhance students' listening and speaking skills	192
Rasulov Z.I., Xikmatova Sh.U.	Milliy-madaniy xususiyatga ega til birliklari - ekvivalentsiz leksika va realiyalarni tarjima qilish usullari	198
Xolmuxamedov B.F.	Milliy korpusga bo'lgan ehtiyoj	202
Намозова К.Б.	Тўй маросимлари лексикасининг миллий-маданий хусусиятларининг ўрганилиши	207
Rahmatullayev Sh.N.	O'zlashma so'zlar asosida shakllangan antroponimlar	214
Кахорова N.N.	Reading as psycholinguistic process	218
Холматова В.Н.	Сўроқ тузилмаларнинг коммуникатив мазмунидаги силжишлар	222
Mahmudova N.R.	Gradatsiyaning pertseptiv belgilari konseptual sferada farqlanishi	227
Mehmonova Y.Ch.	Terminologik kollokatsiyalarning xususiyatlari va ularning ishlatilishi	234
Tursunov M.M., Egamova Sh.A.	"Hayot" konsepti yordamida ingliz va o'zbek frazeologik olamini tasvirlash yo'llari	239
Ataboyev N.B.	Korpus lingistikasi: korpus tahlil metodlari yordamida til leksik qatlamining boyishi tadqiqi	244
Valiyeva N.Sh.	Structural aspects of formation and development of chemical terminology	251
ADABIYOTSHUNOSLIK *** LITERARY CRITICISM *** ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ		
Ражабов Д.З., Жамилова Б.С.	Болалар адабиётининг моҳир тадқиқотчиси	257

MILLIY-MADANIY XUSUSIYATGA EGA TIL BIRLIKLARI - EKVIVALENTSIZ LEKSIKA VA REALIYALARNI TARJIMA QILISH USULLARI

Rasulov Zubaydillo Izomovich,
Buxoro davlat universiteti dotsenti, f.f.d. (DSc)
Xikmatova Shafokat Uyg'un qizi,
Buxoro davlat universiteti magistranti
shafokat525@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola ekvivalent bo'lmagan lug'atni tarjima qilish muammolariga bag'ishlangan. Tilshunoslikda bunday lug'atni boshqa tilga tarjima qilishning barcha usullari yaratilmagan. Agar biz turli xalqlarning tillari va madaniyatlarini solishtirsak, mos keladigan va mos kelmaydigan elementlarni aniqlashimiz mumkin. Mos kelmaydigan elementlarga, birinchi navbatda, ekvivalent bo'lmagan lug'at bilan ifodalangan obyektlar va bir tildagi so'zlarga xos bo'lgan va boshqa tildagi so'zlarda mavjud bo'lmagan yoki boshqacha bo'lgan konnotatsiyalar kiradi. Ekvivalentsiz leksika deganda buyumlar, jarayonlar va hayotning boshqa voqealarini bildiruvchi so'zlar va iboralar tushuniladi, ularni tarjima qilganda muqobil variantini topish mushkul, chunki ekvivalentsiz so'zlar har bir xalq so'z zaxirasida ularning milliy-madaniy hayotini ko'rsatib turadi.

Kalit so'zlar: ekvivalentsiz leksika, realiya, transliteratsiya, transkripsiya, kalkalash, tasviriy metod, giperonomik tarjima, konkretlashtirish, spetsifikatsiyalash, assotsiativ tarjima.

ЯЗЫКОВЫЕ ЕДИНИЦЫ С НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЫМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ – СПОСОБЫ ПЕРЕВОДА БЕЗЭКВИВАЛЕНТНОЙ ЛЕКСИКИ И РЕАЛИЙ

Аннотация. Данная статья посвящена проблемам перевода безэквивалентной лексики. В языкознании ещё не созданы все способы перевода такой лексики на другой язык. Если сравнивать языки и культуры разных народов, то можно выявить совместимые и несовместимые элементы. К неконгруэнтным элементам относятся, прежде всего, неэквивалентные словарные единицы и коннотации, специфичные для слов одного языка и отсутствующие или отличающиеся от слов другого языка. К безэквивалентной лексике относятся слова и словосочетания, обозначающие предметы, процессы и другие реалии жизни, при их переводе трудно найти альтернативу, поскольку безэквивалентные слова представляют свою национально-культурную жизнь в лексике каждого народа.

Ключевые слова: безэквивалентная лексика, реалия, транслитерация, транскрипция, калькирование, описательный метод, гиперномный перевод, конкретизация, ассоциативный перевод.

LANGUAGE UNITS WITH NATIONAL-CULTURAL CHARACTERISTICS - METHODS OF TRANSLATION OF NON-EQUIVALENT LEXICON AND REALIA

Abstract. This paper is devoted to translation problems of non-equivalent vocabulary. Linguistics has not created all the ways to translate such vocabulary into another language. If we compare the languages and cultures of different nations, we can identify compatible and incompatible elements. Incongruent elements include primarily non-equivalent vocabulary items and connotations that are specific to words in one language and are absent or different from words in another language. Non-equivalent vocabulary refers to words and phrases that denote objects, processes and other realities of life, it is difficult to find an alternative version when translating them, because non-equivalent words represent their national-cultural life in the vocabulary of every nation shows.

Key words: non-equivalent vocabulary, realia, transliteration, transcription, tracing, descriptive method, hypernomic translation, specification, associative translation.

Kirish. Bugungi ilm-fan jadal rivojlanib borayotgan davrimizda zamonaviy lingvistik paradigma borasidagi tadqiqotlar shiddat bilan rivojlanmoqda. Zamonaviy lingvistik paradigmada lingvokulturologiya va lingvo-mintaqaviy tadqiqotlar juda muhim o'rinni egallaydi. Til va madaniyat sohasidagi tadqiqotlarning

ko'pligi, tilning kognitiv funksiyasini tushunish dolzarb muammo ekanligini ko'rsatib beradi. Tilshunoslikda shunday tushunchalar borki ular xalqlar madaniyatining oynayi jahoni sifatida xizmat qiladi. Ekvivalentsiz leksika va realiyalar ana shunday so'zlar hisoblanadi.

Jahon tilshunosligida ekvivalentsiz leksika termini tarjima muammolari bilan shug'ullanadigan ko'plab mualliflar asarlarida uchraydi, ammo ularning har biri bu termini turlicha talqin qilishadi: ba'zida "realiya" tushunchasining sinonimi sifatida, ba'zan biroz kengroq ma'noda yoritib berishadi. Shunday qilib, masalan, A.D.Shveytser ekvivalentsiz leksika toifasini "boshqa madaniyatda aniq mos kelmaydigan madaniy voqelikni belgilashga xizmat qiluvchi leksik birliklar" deb tasniflaydi [1, b. 245]. V. N. Komissarov ekvivalentsiz leksikani "tarjima tilda muntazam yozishmalarga ega bo'lmagan til birliklari" deb ataydi [1, b.245]. Bolgar tilshunoslari S.Vlahov va S.Florinlar ham muqobilsiz leksikaga o'z ta'rifini berishadi, bu esa ekvivalentsiz leksika chegaralarini sezilarli darajada toraytiradi va unga: "ekvivalentsiz leksika-mos tilda tarjima ekvivalentiga ega bo'lmagan leksik birliklardir" deb ta'rif beradi [2, b. 155].

S.Vlahov va S.Florin ham ekvivalentsiz leksikani realiyalardan aniqroq ajratishni taklif qiladi. Ularning fikricha, ekvivalentsiz leksika tushunchasi o'z mazmuniga ko'ra eng kengdir. Realialar esa mustaqil so'zlar doirasi sifatida ekvivalentsiz leksikaning bir turi doirasiga kiritilgan [2. b. 319]

A.V.Fedorov ekvivalentsiz leksika guruhiga "milliy o'ziga xos voqelikni bildiruvchi so'zlar" deb ta'rif beradi [14, b.319]. Ya.I.Retsker "ekvivalent bo'lmagan" lug'at sifatida "birinchi navbatda, chet tilning mamlakatiga xos bo'lgan va boshqa tilga va boshqa voqelikka yot bo'lgan realialarni belgilaydi" [8, b.319]. Realialarga juda ixcham ta'rif L. S. Barxudarov tomonidan berilgan bo'lib u "boshqa tilda so'zlashuvchi kishilarning amaliy tajribasida mavjud bo'lmagan narsa, tushuncha va vaziyatlarni bildiruvchi so'zlar" dir deydi [3, b.240].

V.N.Komissarov ekvivalentsiz leksikanini "til funksiyasining mahsuli bo'lgan bilimlar, ya'ni so'zlashuvchilar ongida mavjud bo'lgan bilimlar ombori sifatida ko'rib chiqilishi mumkin bo'lgan ma'lum bir madaniyatga xos hodisalar belgilari" deb ta'riflaydi [1, b. 248].

Metodlar va o'rganilish darajasi.

Demak ekvivalentsiz leksika ma'lum bir xalq so'zlashuvchilari milliy-madaniy hayotini ko'rsatib beruvchi, faqatgina so'zlashuvchi til egalariga ma'lum bo'lgan voqea va hodisalarni ifodalovchi so'zlar ekanligini hisobga olsak, tarjimon bunday so'zlar ma'nosini yetkazib berishda birmuncha qiyinchiliklarga duch keladi. Ekvivalentsiz leksikani tarjima qilishda birinchi navbatda tarjima tilida ekvivalent umuman bo'lmaydi, ikkinchidan tarjima jarayonida tarjima qilinayotgan so'zning nafaqat tarjimasini, balki undagi milliy kolorit, ma'no nozikligi va so'z shiradorli ham saqlab qolinishi zarur. Shuningdek, har bir olim o'z ilmiy tadqiqotlaridan kelib chiqib, muqobilsiz leksikani tarjima qilishning turlicha usullarini ishlab chiqqan va ular quyidagilar:

1. Transliteratsiya usuli.

Mazkur usul mohiyati jihatidan boshqa tildan so'z o'zlashtirish, neologizmlar kiritishga o'xshab ketadi. Tilshunoslar S.Vlaxov va S. Florinlar bu usulni neologizm orqali tarjima qilish deb ham ataydilar. Bu usulda tarjima tili harflari yordamida aslyat tilidagi ekvivalentsiz leksikaning tarjima muqobili shakllantiriladi. Bunday usulda tarjima qilingan so'zlar tarjima tilining fonetik qoidalari asosida talaffuz qilinadi. Bunday tarjimadan ko'pincha atoqli otlar, geografik joy nomlari, tashkilot, muassasalar, mehmonxonalar, bosmaxonalar nomlarini tarjima qilishda foydalaniladi. Masalan, ingliz tilida: "grapefruit" so'zi o'zbek tilida "greyppfrut" deb, ingliz tilidagi "Interpol"- o'zbek tilida "interpol" deb, o'zbek tilidagi "mahsi" so'zi esa ingliz tilida "makhsi" deb transliteratsiya usulida tarjima qilinadi.

Transliteratsiya usuli tarjima tilida muqobil variant umuman bo'lmaganda qo'llaniladi. Masalan, Rossiya "rubl"ini o'zbek "so'm"iga, o'zbek "do'ppi" sini o'rniga "shlyapa" yoki "to'n", "yaktak", "chopon" o'rniga boshqa tildagi "palto" yoki "plash" so'zlarini qo'llab bo'lmaydi. Chunki ko'p hollarda ekvivalent bo'lgan so'z yoki realialar, aslyat tilidagi milliy-madaniy koloritni ifodalab turadi. Quyida tarjimada transliteratsiya usuli ko'rsatib berilgan;

Quoting Picasso on his Instagram, Banksy wrote: "The urge to destroy is also a creative urge — Picasso." [10] Tarjima qilinganda: "O'zining *Instagram* sahifasida *Pikassodan* iqtibos keltirgan holda, *Benksi* shunday deb yozdi: "Yo'q qilish istagi ham ijodiy ishtiyoqdir - *Pikasso*."²

2. Transkripsiya usuli.

Mazkur usulda ekvivalentsiz leksik birlik talaffuzi tarjima tilidagi harflar bilan beriladi. Bunday usuldan kishi va joy nomlarini tarjima qilishda qo'llaniladi. Masalan, O'zbekiston-Uzbekistan, Buxoro-Bukhara, Bradly-Bredli, Lockwood-Lokvud.

² Tarjima muallif tomonidan bajarilgan.

Ushbu tarjima usulining afzalligi shundaki tarjimon faqat soʻzning tovush qobigʻini oʻzgartiradi, lekin ayni paytda yangi konsepsiyani tushuntirish mushkulotidan va uni notoʻgʻri talqin qilish xavfidan qochadi. Tarjima transkripsiyasining kamchiligi shundaki, yangi tushunchaning mazmuni oʻquvchi uchun tushunarsiz boʻlib qolishi yoki faqat kontekstdan tushunish mumkin boʻlishi hisoblanadi.

3. Kalkalash usuli.

Bu usulda (semantik oʻzlashish) soʻz yoki iborani tarjimasi soʻzma-soʻz tarjima qilish orqali uni mazmuni yetkaziladi. Masalan, ingliz tilidagi "The Black sea" soʻzi rus tilida "Черное море", oʻzbek tiliga "Qora dengiz" deb soʻzma soʻz tarjima qilinadi. Ingliz tilidagi "Rugby school" soʻzi rus tilida "школа Ругби", oʻzbek tiliga "regbi maktabi" deb kalkalash usulida tarjima qilinadi. [10].

L.K.Latishev ushbu tarjima usulini yuqori baholaydi va bu usul orqali ekvivalentsiz leksik birlik ifodalaydigan ichki shakli (konstruksiyasi) nimani anglatishini qanchalik aks etishiga bogʻliq ekanligini aytib oʻtadi [9, b. 168]. Ushbu usulning salbiy tomoni shundaki, u faqat ekvivalentsiz leksika soʻz birikmasi tarkibida boʻlsagina qoʻllaniladi, ammo joy nomlari tarjima qilishda bu usuldan foydalanilmaydi.

4. Tasviriy usul.

Bu usuldan muayyan soʻz yoki iborani na tranlitteratsiya, na transkripsiya va na kalkalash usuli yordamida tarjima qilib boʻlmaganda ushbu usuldan foydalaniladi. Bu usulda asliyat tilidagi bir soʻzni oʻrniga tarjima tilida butun bir gap, soʻz iborasi yoki frazeologik birliklar ifodalanishi mumkin. Chunonchi, bu usulda tarjimon tarjima qilganda soʻzni tasvirlab beradi. I.S. Alekseeva tavsifiy tarjima turli hollarda qoʻllanishini yozadi: "ogʻzaki tarjimada tarjimon negadir mos topa olmagan soʻzning maʼnosini yetkazish; tarjimaning barcha turlarida - ekvivalent boʻlmagan leksik birlikni moslashtirish jarayonida, soʻzning maʼnosini aniqlashtirish uchun ichki izohga muhtoj boʻladi, mana shunday hollarda tasviriy usuldan foydalaniladi" [3, b. 169]. Uning fikricha, tasviriy tarjima leksik qoʻshimchalar bilan birga umumlashma leksik birliklarni almashtirishda qoʻllaniladi [3, b. 169]. Masalan: fashion house - "Modellar uyi" (ayollar liboslari ulgurji doʻkoni), WSPU - ijtimoiy va ayollar siyosiy ittifoqi (ayollar huquqlari uchun kurashgan tashkilot Buyuk Britaniyada) [10].

5. Giperonomik tarjima.

Giperonomik tarjimada tarjima tilining ekvivalent boʻlmagan leksik birligi tarjima tilida kengroq, umumiy maʼnoga ega boʻlgan soʻz bilan almashtiriladi. Boshqa soʻzni oʻz ichiga olgan, yaʼni berilgan soʻzni boʻysundiruvchi soʻz unga nisbatan giperonimdir. Tarjimaning bu usuli mohiyatan umumlashtirishga oʻxshaydi. Masalan: ingliz tilida "shepherd" soʻzi- rus tilida "собака", oʻzbek tilida "esa" deb, ingliz tilidagi "grandparents" soʻzi, rus tilida "бабушка и дедушка", oʻzbek tilida "bobo-buvi" deb giperonomik tarjima usulida tarjima qilinadi [10].

6. Muqobilsiz leksikani xuddi shu tematik seriyadagi soʻz bilan almashtirish.

Tarjima tilidagi muqobilsiz leksika asliyat tilidagi shu tematik qatordagi soʻz orqali tarjima qilinadi. Shuni taʼkidlash kerakki, tematik seriyaga faqat bitta darajadagi umumlashtirilgan soʻzlar kiradi. Bunday qator umumiy gipersemaga ega boʻlgan soʻzlarni birlashtiradi va bu qatorda esa dominant soʻz yoʻq. Masalan: ingliz tilidagi "tube" soʻzi oʻzbek tilida "metro" deb, hamda ingliz tilidagi "title" soʻzi oʻzbek tilida "unvon" deb shu tematik seriyadagi soʻz bilan almashtiriladi. [10].

7. Asliyat tilidagi realiyani tarjima tilidagi realiyaga almashtirish

Tarjimaning bu usuli tarjima qilinayotgan realiyani maʼnosi yetkazib berishda uni asliyat tilidagi unga oʻxshash boʻlgan realiyadan foydalanishdir. Ushbu usul juda kamdan kam qoʻllaniladi, chunki asliyat tilidagi realiyani tarjima tilidagi realiya bilan almashtirishda, uning hissiy va madaniy rangi ham almashtiriladi. Masalan: ingliz tilidagi "Firebird" soʻzi rus tilida "Жар-птица", oʻzbek tilida "olov qush" deya, ingliz tilida "Mr" soʻzi rus tilida "господин", oʻzbek tilida "janob" deb, ingliz tilidagi "marshmallow" soʻzi rus tilida "зефир", oʻzbek tilida "zefir" deb tarjima tilidagi realiyaga almashtiriladi [10].

8. Konkretlashtirish (Spetsifikatsiyalash)

Konkretlashtirish - chet tilining ekvivalent boʻlmagan leksik birligini kengroq maʼnoli ekvivalent boʻlmagan leksik birlik bilan tor maʼnoga almashtirishdir [3, b. 164-165]. N.K. Garbovskiyning fikriga koʻra, konkretlashtirish "tarjimon umumlashtirish zanjiri boʻyicha tarjima soʻzi yoki iborasida mavjud boʻlgan keng qamrovli va unchalik murakkab boʻlmagan konsepsiyani yanada cheklangan, ammo aniqroq tarkibdagi murakkabroq tushuncha bilan almashtiradigan transformatsion operatsiyadir." [8, b. 433]. Spetsifikatsiyalash usulida ekvivalentsiz leksika tarkibiga yangi elementlar kiritiladi va tarjima tilidagi ekvivalent boʻlmagan leksik birlik tushunchasiga yangi xususiyatlar qoʻshiladi [8, b. 433].

9. Qoʻshimcha qoʻshish.

Quyidagi tarjima usuli ham muqobilsiz leksikani tarjima qilishning bir turi boʻlib, u tarjima paytida tarjima tilidan olib tashlangan mos soʻzlarni tiklashga asoslangan. Tarjimaning bu turi asliyat tilidagi grammatik tuzilishdagi farqlar hamda undagi maʼnoni toʻliq yetkazib berish uchun qoʻllaniladi. Masalan,

Masalan: a double whisky— sodasiz viskining qo'sh porsiyasi, macaron — makaron (tuxum oqi, bodom va shakardan tayyorlangan fransuz shirinligi) [10].

10. Assotsiativ tarjima.

Ushbu usulda chet tilida ekvivalent bo'lmagan lug'at assotsiatsiya orqali uzatiladi. Chet tilining leksik birligi tilda so'zlashuvchilarda ko'rib chiqilayotgan ekvivalent bo'lmagan leksik birlik haqida gapirganda, ona tilida so'zlashuvchilarda paydo bo'ladigan assotsiatsiyalarni keltirib chiqarishga qodir bo'lgan leksik birlik bilan almashtiriladi. Misol uchun: How to feed a *fresher*? Bu yerda "fresher" so'zi "birinchi kurs talabasi" deb assotsiatsiya usulida tarjima qilinadi [10].

Xulosa. Tarjimondan tarjima jarayonida badiiy asarni mazmunini, milliylik ruhini, har bir so'zning mag'zini undagi rango-rang milliylik belgilarini to'liq va tushunarli qilib yetkazib berish mas'uliyati talab qilinadi. Buni bajarmoq uchun esa tarjimon transliteratsiya, transkripsiya, kalkalash, tasviriy tarjima metodi, giperonomik tarjima, assosativ tarjima, kontekstga xos tushuntirishlardan foydalanish yoki kerak bo'lganda yangi so'z yoki iboralar yaratish, qo'shimcha qo'shish, konkretlash yoki asliyat tilidagi realiyalarni tarjima tilidagi muqobil variantiga almashtirish kabi usullardan foydalanishi mumkin, ammo bu usullarda ham so'zlarning madaniy ma'nosi saqlab qolinmasligi mumkin. Shuning uchun tarjimonlar ekvivalentsiz so'zlarning ahamiyatini tushunib, tarjima tilining ijtimoiy turmush tarzi va madaniyatini o'rganib, tarjimaning murakkabligini hisobga olgan holda, asl matnning yaxlitligini saqlab qolishlari va uning ma'nosini yangi auditoriyaga samarali yetkazishlari mumkin.

ADABIYOTLAR:

1. Комиссаров В.Н. Слово о переводе. — М.: Международные отношения, 1973. — 245с. Н. Н. университета, 1963 г.
2. Л. Влахов, Флорин. Непереводимое в языке, М.: Международные отношения, 1980 Л. Федоров А. В. Практические основы перевода. — СПб.: Союз, 2002. — 319 с.
3. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л.С.Бархударов. — М.: Международные отношения, 1975. — 240 с.
4. Бреус, Е.В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский: учеб. пособие. 2-е изд., испр. и доп. / Е.В.Бреус. — М.: УРАО, 2000. — 208 с.
5. Верецагин Е.М., Костомаров, В.Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. Под ред. Ю.С. Степанова / Е.М.Верецагин, В.Г.Костомаров. — М.: Индрик, 2005. — 1040 с.
6. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В.С.Виноградов. — М.: Изд-во института общего среднего образования РАО, 2001. — 224 с.
7. Влахов, С., Флорин С. Непереводимое в переводе. Под ред. Вл. Россельса / С.Влахов, С.Флорин. — М.: Международные отношения, 1980. —343 с.
8. Гвоздович Е.Н. Безэквивалентная лексика: теория и практика перевода: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е.Н.Гвоздович. — Минск: ТетраСистемс, 2010. — 84 с.
9. Латышев Л.К. Технология перевода: учеб. пособие для студ. лингв. вузов и фак. / Л.К.Латышев. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 320 с.
10. Мердок А. Черный принц / Пер. с англ. А. Поливановой, И. Бернштейн / А.Мердок. — М.: Эксмо, 2013. — 560 с.
9. Rasulov, Z. (2022). So'z birikmasining axborot-diskursiv mazmuni shakllanishi . *Центр научных публикаций (buxdu.Uz), 25(25). Извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8363*
10. Rasulov, Z. (2022). Information forming tools (factors) in the structure of discourse. *Центр научных публикаций (buxdu.Uz), 15(15). Извлечено от http://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/6981*